

MELA EHMEDÊ XASÎ

Mewlûdê Nebî

BÎ ZIWANÊ KURDÎ (ZAZAKÎ)

Tadox (Werger) Tîpane 'Erebî ra: Mihani

FIRAT YAYINLARI

MEWLÛDÊ NEBÎ

Mela Ehmedê Xasî

WEŞANÊN FIRAT : 24

Tebax : 1994

**Adres : Divanyolu Cad.
Binbirdirek İşhanı No: 15
Sultanahmet / İstanbul**

**Tel: (0 212) 516 05 91
Fax: 518 84 15**

**Tiperêz : Murat Ece
Berg : Aydın Keleş
Çapxane: Ceylan Matbaacılık.**

MELA EHMEDE XASÎ

MEWLÛDÊ NEBÎ

BI ZIWANÊ KURDÎ (ZAZAKÎ)

Tadox (Werger) Tîpane 'Erebî ra: Mihani

WEŞANÊN FIRAT

MELA EHMEDE XASÎ Û MEWLÛDE NEBÎ

Mewlûde Nebî, bi ziwane Kurdî bi zaravayê Zazakî (Dimilkî) bi destê Mela Ehmedê Xasî hamew nûştişî. Di 25'ê aşmê Adarî 1315 (1899) de çarsey hebe di Çapxaney Litografya sûkê Diyarbekirî de hamey çapkerdişî.

La mixabin ma derbarey jiyane Xasî de zaf çîke nêzanê. Zanayîşo ku ma der û dor ra û kowara Hêvî ra giroto; Mela Ehmedê Xasî serrê 1867 - 1868 de dewê Hezanî de hamew dinya. Hezan enka di navçey Pêşêkevîrî de, dewêka gird a û eyro nehya wa, a dewe girêdayê Lice ya.

Namey pî Mela Ehmedê Xasî, Mela Hesen o. Ehmedê Xasî pî xu hete dest bi wendiş kerd. Badê wendişê xu yê dewe feqîfî kerde û wendişê medresan berdewam kerd, wendişê xu yo peyîn zî Diyarbekir de tamam kerd û îcazey xu mifîrî Diyarbekirî Hecî Îbrahîm Efendî hete girot. Demêke bî miftî Licey. 1909 Melayê Xasî Diyarbekir ra surgunê Rodos -a ku deryayê sipî de wa- kerdo. Ehmedê Xasî 18.2.1951 di dinyay xu bedelnawa (şîyo rehmet).

Ehmedê Xasî di ê demî û ê rewşî de ronakbîr, 'alim û welatparêzêkew germ bî. Neslê Xasî rayew keyna û nevî yê estê. Gorey vatişanê kesê ku ew nas kerdêne zehf eserê cê biyê. Ê badê wefatê cê ra tersê dewlete ra hamey veşnayışî. Eyro zî şîrê cê bi Tirkî, 'Erebî, Kurdî (Kurmancî) şarî miyan de estê. Ez wazena enî şîranê Xasî ra diheban zî wendoxan rê pêşkêş bikerî. Xasî, bi ziwane Tirkî, 'Erebî, Farisî, û Kurdî (Kurmancî - Zazakî) zanayne.

Mewlûdo ku Xasî bi herfanê 'Erebî nûšto, ma bê ku bedelnayîş tede virazin, ma bi herfanê latînî nûşt, la bi tevlî ku gelêke hevalan zî hetê ma kerd, ma kowara Hêvî ra zî feyde dî; reyna zî ma zanê go kemanî ma bibo. Eger şaşî û kemanî ma jo bivîno û ma rê binûsno, ma go pê kêfuweş Bibin Ma bi zanîn herfê (d) henî cayan de kerd (z), herfê (A) (E) (Ê) (Î) (U) ma nuxteyke (') nawa ser ('a) ('e) ('ê) ('î) ('u) yanê zey ('ezman), ('alim), ('îbet), ('Umer)... pê ew veng vecyo, ma eno metod bi kar ardo. Bi qey ku orjînalê cê bi herfanê 'Erebî biyo ma zî ana nûšto.

MIHANÎ

Bîsmîllahîrrehmanîrrehîm

Ez bi bîsmîllahî fbtida kena,
Raziqê 'aman û xasan piya kena.

Rebî, hemd û şukrî ancax to rê bê,
Kîbr û medh û fexrî pêro to rê bê.

Çende rey bê ma sewa bê hemdê ma,
La belê nêrê hîsaban çendê ma.

Hemd û şukrê to eda qet nêbenê,
Ma sera Rebbî, ti zanê vînenê.

Halê mîskîn û feqîr û naqisan,
Rûreş û zer sîyahê zey hesan.

Her nefes de vacê hemd û şukrê to,
Wacib o bê şubhe ancî heqqê to.

Maneno îne sero şukrê çiman,
Dest û ling û piyabê 'ezayê bînan.

Key yeno ca Rebbî, heqê şukrê to,
Ger ezel ra ta ebed ebed ma zikrê to

Tim biker, qet xafilî nêbin mudam,
Hermehal o ger edaker ma tamam.

Labelê ma zanê rehma bê hîsab,
To hete esta wû ma bî dilkebab.

Wazenê ma lîrfê to hergû hewe,
Tim bi zarîy û fîxan roc û şewe.

Ez qesem daîm bi zatê to kena,
Hem bi yew yew ez sîfatê to kena.

Ger ebed yew hemdê to qet nêkero,
Rehmetey to ancî yo her hero.

Çunkî rehmay to bi qeybê yê biya,
Ger çîqa şermende wû sîne sîya.

Rebbî halê ma bixu to ra 'eyan,
Lazimey hindî çîya vaco zîwan.

Xaliqê ma tim ti yê Barî Xuda,
Şafi'ê ma zî Muhemmed Mustefa.

Hindî ma şeytanî ra perway çîyo
Yo ku to ra tim biyo bê hêvîyo.

Ey birayê dînî! Tim goştarî bê,
Hem bi qelbê xu bi xu hêşyarî bê.

Key şîma dî nameyê Şahê şîma,
Ame vatiş, sunneto vacê şîma:

"Esselatû wesselamû ya habîb!
Daîma to ro bivarê ya tebîb!"

Wazenê ger ma xelasiyya temam,
Vatişê ma esselatû wesselam.

ENO MEBHESÊTERTIBÊ MEWLÛDÊ FEDLEY WENDIŞÎ

Lazim o tertîbê mewlûdî tamam,
Ma sero vacin bizanê xas û 'am.

Ger ti yew mewlûd xu rê wendiş bidê,
Lazim o tertîb bizanê pê bidê.

Ewwela tezyîne xu 'eylanê xu,
Lazim o to rê biqasê halê xu

Cabîyarê b'edî coy'ûd û bixûr,
Şerbet û mûman zî rûnê bê qisûr.

Hinkî nan û sole zî rûne bira,
Vende çende merdiman qasê xu ra.

Ger bipersê wendişê "roc û şewe"
Wendişê şew baştir o hergû hewe.

Çunkî şew bî ame şahê enbîyan,
Na dunya hem Mekke de ey 'aşiqan.

'Îletê şew çunkî 'îsyanî kemî,
Tim bena waq'i bi îbnî Ademî.

Xasseten yew rey di dunya ay şewî,
Qet gunekarî ke nêbî yew hewî.

Ger bîyo vatiş delîlê ma çî yo?
Neksê lat û pewt û narê fursî yo.

'Îletê yew zî dunya bîbî zulim,
Kufr û şîrkî ra hema bîbî tamam.

Yo bi şew amew ku loma ma bizan,
Kufrî dunya kerde bî şew bê guman.

Hasilê qet nînê vatiş wesfê yê,
Ma bifek t'erîf biker hem medhê yê.

Wazenê ger maxelasiyya tamam,
Vatişê ma esselatû wesselam.

Nefê mewlûdî şîma persê bizan,
Qet ebed nînê hîsabê defteran.

Belkî yew yew lazimê vacin şîma,
Pê bizanê pîliyy ay şahê ma.

Yew tera wendiş biyo ger çî sero,
Kamo boro go hezar 'îlet bero.

Hembedel de rehmetew keyf û surûr,
Nazilê qelbî bibo hem feyz û nûr.

Meclisa mewlûd bîyo wendiş tede,
Go bibo xerq ay dinûrê Ehmede.

Hasilî kamo ku goşdarhi biko,
Yan biwano, yan sebeb bo bêşik o.

Cenetê fidewî ê rê hem verî
Boro yo tasêke away kewserî.

Hem cewabê qebre zî ê rê sihal,
Go bibo tavil bido 'emma yûsal.

Hezretî Siddîqî vato yew kelam:
Baş bizanê, pê bigîrê xas û 'am:

"Xerckero yew dîrheme kamo tamam,
Yo hevalê min di cennet de midam".

Hezretî Farûqî zî t'ezîme yê,
Vato mara: "Pê bizanin qedrê yê.

Qedrê yê kamo bigîro bêriya,
Zey Muhemmed Ehmedî biyaro dinya".

Hezretî 'Usmanî yo kerranî sef,
Herdînan vato 'eceb çîkew şeref:

"Yew bido yew dirhem biqelbo şedîd,
Zey di Bedr û hem Huneyn de bo şehîd".

Hem bigîro qedrê ê zî ey biran,
Yo dinya ra nêvecêno bê îman.

Şeyxê Besrî vato: "zey Kohê Uhud,
Zerdê ma bê go di yew mewlûd de bid".

Fexrê Razî vato: "weqta rûnenê,
Nan, eger yew boro loqmeyke tenê,

Pîze de go nanbiko cûş û tereb
Go biwazo tim 'efû vaco e Reb.

Ay ku ez werda gunehkar o 'efû,
Wazena ê rê binamey to 'efû".

Sîrrê seqtî vato: "caw mewlûd tede
Wanenê, yo cennet o yê hay tede.

Çunkî qey hubbê Hebîbê Basefa,
Ê yenê pêser kenê zewq û sefa".

Ê zî vato yew hedîsêkew nefîs:
"Men ehebbenî huwe 'îndî celîs".

Cennetê Fîrdewsî de hetta heta,
Bes nîyo hendî çi vacî ey feta!

Şeyx Cuneydî yo Celaluddîne ma,
Vato hem m'erûfî kerxî zî teba.

Hinkî nefê wendişê mewlûdî yê,
Ger bîyê vatiş şîne vîst per belê.

Qedrê yê ger ma bizanin ende bes,
Kafî yo ma ra heta axir nefes.

Hasilî ma kor ê bê hedd û qîyas,
Ma çi z'anê qedrê mewlûdî binas.

Belkî zano qedrê yê Rebbê Kerîm,
Medhê yê loma di Qurranê 'Ezîm.

Kerdo vato: "ya Muhemed, ya Emîn!
Ente mînî rehmetun lîl'alemîn".

Wazenê ger ma xelasiyya tamam,
Vatişê ma esselatû wesselam.

ENO MEBHESÊ ÇINÊBÎYAYIŞÊ EŞYAN Û SIRRÊ HOMAY O

'Ewwilî xellaqê kullê masîwa,
Tim tenî bî baş bizanê binewa.

Nê eno 'erd û enî 'ezmanî bî,
Nê perî yû cinnî, nê însanî bî

Nê enî rocîw şewî nê nîzd û dûr,
Nê zemanî nê mekanî bê fitûr.

Yanê nê hacaw tiya enkaw verî,
Qet çinêbî hem çinîkê zey verî.

Lebelê fikr û teemmul qet meke,
'Eqlê heywanî ebed ver pê meke.

Yew 'eqil ku eslê yê awew herrî,
Yo çizano hukmê şahê Ekberî.

Ger bipersê hîkmetê Homay tera,
Go bibo zey meşke perçe, ey bira!

Axirî, qet.yew bi eql û mahirî,
Nêrseno m'erîfetê yê Qadirî.

Belkî ancax ehlê qelbê muhreqî,
Yo bizano cuzêke sîrrê Heqî.

Nêşkeno yo zî biko t'erîf hema,
Cewherê m'erîfetê Xellaqê ma.

Çunkî heddê herf û sewtan qet niyo,
Sîrrê Xelaqê Cîhan yê vacîyo.

Hem m'eanîyyê di qelbê 'aşıqan,
Bêrê vatiş yê binutqê natiqan.

Çunkî herf û sewtî tim cîhatî yê,
Sîrr û m'enev cîhetan ra xalî yê.

Hasilî qet eşkenê roşnê çira.
Hukmê rocî sist kero hukmê xu ra.

'Eql û herf û sewtî ma zî yo qeder,
Eşkenê sîrran bifek biyarin teber.

Wazenê ger ma xelasiyya tamam,
Vatişê ma esselatû wesselam.

ENO MEBHEŞÊ PÊXEMBERÊ MA Û XELQÊ EŞYAN O

'Ewwilî dare yeqînê Rebbê ma,
Kerde xelq û pa bî çar şaxî hema.

B'edî çö yê padîşahê sermedî.
Hinkî nûrê xu girot qey Ehmedî.

Va: "Bibe Ehmed!" hema şahê wedûd,
Şiklê teyra tawise ame wicûd.

B'edî co na dare ser Rebbul umem,
Zikrê yê kerd bê hîsab, nîno qelem.

B'edê yê zikran hema Rebbê wera,
Arde yew 'eyne heya na yê vera.

Weqto nûrê Ehmedî, anya tera.
Bêhîsab kerde heya Rebbê xu ra.

Areqêke da hema şeş çilkî yê,
Kewtî war çar bî tera çar yarê yê.

Yew te ra zî, bî gulî boy tim yenê,
Yîne ra zî yew birinc o ma wenê.

B'edî co nûrê hebîbê Ehmedî,
Secdê berd panc ray bi qeybê sermedî.

Yo sebeb ra ma rê panc ferzî tamam,
Wacibê tim ma nimac ker her midam.

B'edî co duyyes hîcabê nairî,
Ardî nay ro yê Xudayê Qadirî.

Nameyê perdan bi xu yew: Merhemet,
Yew Keramet, yew zî Mînnet, Menzîlet.

Yew Nubuwwet, yew zî ta'et namebî
Yew se'adet yew zî Rif'et ya ebî

Yew Hîdayet, yew zî T'ezîm des tamam
Yew şefa'et yew yewzî qudret wesselam

B'edî co nûrê hebîbê serwerî,
Mendo hergû perde de yo çende serî.

Hergû yew de kerdo zikrêkew temîz,
Heddê yê zano tenî Rebbo 'Ezîz.

B'edê zikrî Xaliqê 'erd û sema,
Ešto yo nûr behrê 'îrfanî hema.

B'edê yê zî eşto behrê nedretî,
B'edê nedrî eşto behrê qudretî.

B'êdê co eşt merhemet behro 'uman,
Weqto yê ra zî teber ame heman.

Baskî şaytê, henkî çilkî kewtî war,
Se hezar û vîst hezar û zêde çar.

Weqto yê çilkî ku yê ra bî berî,
Hergû yew bî ruhê yew Peyxemberî.

Baskî şaytê, ancî çilkî bêqîyas,
Kewtî war bî ummetê yê 'am û xas.

Xaliqî yew cewhere yê nûrî ra,
Kerde peyda b'edî co anye tera.

Bî di felqey tavilî ay yew hewî,
Yê biheybet da nezer nîmey yewî.

Tavilî helya bî behrêkew 'uman,
Heybetan ra dû wû kef da yê heman.

Kef bî 'erd û' ewwilî yê Mekka ra,
Yo sebeb ra Mekke bî Ummul Qura.

Dûzî 'ezmanî tera amey wicûd,
La heqîqet ancî zano yo Wedûd.

Nîsfo bîn ra zî viraştiş da cidîd,
Lewh û kursî yû qelem 'er şo mecîd.

Wazenê ger ma xelasiyya tamam.
Vatişê ma esselatû wesselam.

ENO MEBHESÊ EMRE HOMAY O QEY QELEME

B'edî co va: "Ey qelem nûştiş bike!"
Va: "Ez di emrê to de wa, vatiş bike!"

Va: "Binûsne yew çinîko xeyrê min,
Hem Muhemmed qasid o qey emrê min".

Weqto ana va, şinawit ay qelem,
Tavilî şî secde û bêheş bî hem.

Secde ra weqto wirişte wRebena,
Va: "Ti Xellaqê minê ez vîna.

La belê kamo ku namey yê hema,
Ame nûştiş namey yê to dir bi ma".

Xaliqî va: "Ewwel û axir ez a,
Yo zî Mehbûdê min o 'aşiq ez a.

Ger bi qeybê hubê yê nêbay mi zî,
Çîke nê ardê wucûd û nê ti zî".

Va: "Binûsne her çi 'îsyânî biko,
Yo go hîsseyê cirê agir biko.

Her çi nêgeyro bi'eksê emrê ma,
Heqqê yê firdews û dîtîş wechê ma".

Ummetê peyxemberanê ba sefa,
Pêro anû nuştî heta Mustefa.

Ummetey yê rê zî dest pê kerd qelem,
Ku binûsno vaco yê zî kel umem.

Tavilî heybet girot vinderte hem,
Xaliqî va: "Bes teeddub ya qelem!".

Heybetan ra bî di şiqqî secde berd,
B'edê secdî va: "Çi vacî Rebbo ferd".

Va: "Binûsne ummetê yê rê surûr,
Ummetun muznîbetun Rebbun Xefûr".

Yo sebeb rasunnet o şeqqê qelem,
Weqtê qet'î ma biker ey zel hîmem.

B'edhi co nûştî heme teqdîrî tam,
Çi bibo peyda îla yewmîl qiyam.

Wazenê ger ma xelasiyya tamam,
Vatişê ma esselat û wesselam.

**ENO MEBHESÊ XELQÊ ADEMÎ
YO
Û NÛRÊ PÊXEMBERÎ YO
KEWTÊ PAŞTEY YÊ**

B'edê kullê nûştişê eşyan ku kerd,
Xaliqê Cebbarî fermanêke kerd.

Qeybê cebraîlî va: "Henkî herî,
Bîyare 'erdan ra bi şeştî tewwirî.

Nêbo rengêke tera bîyarê kemî,
Pê virazin ay herî ra Ademî".

Hîkmetê rengê herî însanî pê,
Hergû yo rengêke bî nêbî zey pê.

Ha bi şekl û ha şeca'et dîlberî,
Ha bi cûd û ha bi teb'û enwerî.

Arde Cebraîlî warro kerde ro,
Henkî away rehmetî kerde pero.

B'edî co zey mîr 'ecelna yew zeman,
Nêdûsa pê ra wû cêra bî heman.

Kerde ser aw henkî behrê huznî ra,
Yobînan tavil giror bê hemdî ra.

Ma zî loma daîma mehzûn benê,
Can yeno pê ser muhayyer manenê.

B'edî co va Xaliqê ku zulhîkem:,
"Îlmê minde kerdo sebqer huzn û xem.

Qeybê îbnê Ademî ey îns û cîn,
Kamo ehlê sebrî bo, yo ehlê min.

Kam keso ku nêkero sebro kerîm,
Ez go rûnî yê sero huzmo 'ezîm".

B'edî co Adem tamam kerd şiklê yê,
Hezretî Cîbrîlî pif kerd ruhê yê.

Tavilî Adem jirişt rûnişt verê,
Hezretî Cîbrîlî secde berd ci rê.

B'edî co her çî melek pêro tamam,
Secde berdî Ademî rê xas û 'am.

Tavilî nûrê Muhammed xatemî,
Bî mucella yo di paştey Ademî.

Cenneto berzex de nay ro va: "Hema,
Lazim o na dare ra dûr bê şîma!".

Sef bi sef vindertê yê pey de melek,
Bî muheyzer Ademî va: "Ez gerek.

Persî Xellaqê cîhan ra no sebeb,
Yê çî ra vindertê min pey de 'eceb"

Wexto persa Xaliqî ra kewn û hal,
Va: "Eno hîkmet çî yo ya Zulcelal?"

Xaliqî va: "Nûrê şahê cin û îns,
Haw di paştêy to de yo eyro celîs.

Hîkmet û heybet zî pêro awew o,
N'îmet û cennet zî pêro awew o.

Ademî va: "Xaliqê 'erş û felek,
Heskena bêro miqabil wew melek".

Hîkmetê Xellaqî ra, dî ame nûr,
Mîyanê wechê yê de tavil bî zihûr.

Ademî va: "Rebî ez hêvî kena,
Bîya re qarşî, xu rê ez vînena".

Kerd emrêkew letîf 'îlmê xu de,
Nûr bî nazil, ame gîştê eşhede.

Yo sebeb ra gîştê raşte efdela,
Zey çepe ey ehlê hubb û muhtela.

Loma weqto nenûkî xu qesnenê,
Desto raşt de 'ewwilî dest pê kenê.

Desto raşt ra zî ku gîştê nûr tede,
B'edî co hîrê hemey ya kiştê de.

B'edê yîne pîle zî ku qesnenê,
Desto çep terîb tede nêvirazenê.

Çunkî gîştê destê raştî efdelê,
Ma verî varo şima zenê belê.

Lazim o ma hîkmetê tertîbî vac,
Çunkî hergû derdî rê esto 'îlac.

Weqto yo nûr ame gîşte bî sekan,
Nûrê çar yaran zî amey yê bînan.

Nûrê Sidîqî di raştê Sidqî de,
Bî sekan Farûqî zî Siddîqî de.

Nûrê 'Usmanî zî raştê 'Umerî,
Yê 'Elî gîšta çepê peyxemberî.

Weqto Adem çim gina gîšta şede,
Ay ku nûrê Mustefayî haw tede.

Bî mufferreh va bi îlhamê Rebî,
"Esselamû hem 'eyleykûm ya Ebî

Da cewab nûrî vera Rebbê wera:
"We 'eylekumusselam"û va tera.

Yo sebeb ra maselam bid sunnet o,
Reddê yê zî ferzêkew kîfayet o.

Wazenê ger ma xelassîyya tamam,
Vatişe ma esselatû wesselam.

ENO MEBHEŞÊ ESTIŞÊ ADEMÎ YO CENNETRA Û MARDIŞÊ KALIKANÊ PÊXEMBERÊ MA

Hezrefî Hewwa, nezer da Ademî,
Va: "Çi nûr o?" Va: "Yê Fexrê 'Alemî".

Xaliqî hurdî muzeyyen kerdî bî,
Hem di Cennet de muxeyyer kerdî bî.

B'edî co ku Ademî bê emrî kerd,
Xaliqî va: "Yê bigîrê berzê 'erd!".

Tavilî lîbas û tezyîn bî vinî,
Yîne ra wû eşî na dunya genî.

Bi fixan û zarîyey yê hergû hew,
Qet ebed nê bî sekan yo roc û şew.

Bî tamam hetta ku hîrê sey sere,
Kerdî zergûn hîsrê yê dar û çere.

Vatişê yê zî eno bî roc û şew,
"Rebbena" vatê "zelema" hergû hew.

B'edî co yo roc wirişt rûnişt hema,
Yew nezer da 'erşê Xellaqê Sema.

Dî ku nuştö: "Yew çinîko tim ez a,
Hem Muhammed mursel o, mursîl ez a".

Va: "Di bextê ay Muhammedî de wa,
Min 'efû ke Rebbî ez bê çare wa!".

Hezretî Cîbrîlî wehyî arde ser,
Va: "Rıca y to bî qebûl wirze xu ser!"

B'edî 'efwey ademî ra bîlyeqîn.
Ame paştêy Şîsî yo nûro verîn.

Şîsî ra zî ame lacê yê hema.
Nêşkêna hendî bimarî qey şima.

Çunkî hetta bêro 'Ednanî riso.
Go bibo nızdê se namî pê riso.

Hem tede esto xîlafêkew tamam.
Yew muheqqeq nêşkêno vacokelam.

La belê 'Ednanî ra pî yê hema.
Vîst û yew pî beşîkê vacî şima.

'Ewwilî 'Ednan û M'ed û hem Nezar.
Yew Muder bî, yew zî Îlyas namedar.

Mudrîke yew, yew Xuzeyme, yew Kenan.
Nedr û Malik, Fehr û Xalib zî heman.

Hem Lu'ey, hem K'eb û Merre hem Kîlab,
Hem Qusey zî hewt û des hamey hîsab.

Yew zî yew Abdulmenaf o murte'îb.
Yew zî Haşem yew zî 'Ebdulmuttelîb.

Şîsî ra hetta tiya nûr bî nîhan.
Fucetun pî yêde bîzahîr heman.

Wazenê ger ma xelasiyya tamam.
Vatişê ma esselatû wesselam.

ENO MEBHESÊ 'ABDULLAHÎ Û CUHUDÊ ŞAMIYAN Û WAŞTIŞÊ AMÎNA CÎ RÊ

Weqto Abdullahî de nûr bî zuhûr.
Kafiran zana ku amew nîzdhi nûr.

B'edê co geyray bi qetlê yê hema,
Hafîzê yê Xalîqê 'erd û sema.

Tim qicî ra pawitê yê kafiran.
Cay ke Abdullahî bikşê bê biran.

Rayke hewtay cihûd piya bî heval.
Sondî wendê kerdê eqdêkew betal.

"Yo heta ger nêro kiştîş ma hema.
Go bigeyrin roc û şew tim yê dima.

Ma ebed nê geyrenê a ger meram.
Nêkerin îcra ku vacin ax û Şam".

Miyanê Şamî ra wiriştî hergû hew.
Şîne reyra nê bi roc daîm bi şew.

Kewtî çol û kerbelayê kafirî.
Şî hetta dorê Mekî zey adirî.

Kerde casûsî hetta yew rocêke,
Ame Abdullah tenî şî çolêke.

Weqto dî, kewtî dima zey vergê har.
Şî bi yê berxê ciwanî hey hewar.

Pêro pîya şî yew tera nêbî kemî.
La belê hafiz bî Rebbê 'alemî.

Weqto şî yê her cihûdê Şamîyan.
Tavilî yew 'eskerê rewhanîyan.

Ame 'ezman ra cihûdî tar û mar.
Kerdî pêro eştî şî yê zey xubar.

Mendê 'Abdullah tenî yo xanedan.
Hîfzê yê kerd xaliqê însan û can.

Yew Weheb bî zuhrîyan ra namedar.
Yo zî yo roc amebî seyd û şîkar.

Yê zî weqto dî eno hukmo 'ecîb.
Bî muheyyer va: "Eno hîkmet xerîb".

Weqto yê dî yê ro yew hîkmet gina.
Va: "Mî yew keyneyke esta; Amîna.

Go bidî yê ger bibo yê ra qebûl.
Layîqê yê wa tenî a yew betûl".

B'edî co ame Weheb sahib kemal.
Şî keye va kê xu ra; hal û hewal.

"Hem tesewir qelbê min de vîna.
Tim beno kû ez bidî yê Amîna".

Hem şî Abdulmüttelîb dî va tera:
"Esta yew keyneyke min zehf nadira.

Layîqê ay nêdîyo min qettu qûl.
Keyrê 'Abdullahî ger yê ra qebûl.

Go bibo ez go bidî yê serwerî.
Ay bi emrê yew Xudayê ekberî".

Hem şî Abdulmüttelîb va ay xeber.
Kerdê Abdullahi de tavil eser.

B'edê co şî yê bi'urfê ay zeman.
waşte Abdullahî rî şahê cîhan.

Yew weqeyke zerd û yew sîm hem se pes.
Hem devey zî zey pesan day ende bes.

Weqto arde hem yene bî ay şewî.
Hem Receb bî aşme bîbî yew şewî.

Wazenê ger ma xelasiyya tamam.
Vatişê ma esselatû wesselam.

ENO MEBHESÊ ÎNTÎOALÊ NÛRÎ PÊXEMBERÎ YO Û HEWNANÊ AMÎNA WO

B'edî co nûr ku ame kerdo sena
Ame bî meyman bi qeybê Amîna.

Weqto yo nûr ku Amîna de bî zuhûr
Amîna zî dî 'eceb 'îzz û surûr.

Bêhîsab nîno ebed vatiş temam.
Ma biker tefsîl bizano xas û 'am.

Amîna va: "Weqto min zana ku nûr.
Amewo meymaniye min bêfitûr.

Yew şewêke ez dihewnê kew şîrîn.
Min dî ame merdimêkew enwerîn:

"Merhaba fike Muhemmed!" va hema.
Name min persa û va: "Ez Adema".

Hem Receb bî ay şewa ku Ademî.
"Merhaba" va qeybê Fexrê 'alemî.

B'edî ço ş'eban de yo şew ame Şîs.
Va: "selamû" hem "'eleyke ya Reîs!"

Ame aşma bîne Îdrîso refî.
Va mi ra: "to rê mubarek bo şeff".

Ame aşmey çarine Nûh ba sefa.
"Esselamû" va "'eleyke Mustefa!"

Ame aşmê pancine Hûd hewnê min,
Va "selamû" hem "beşaret" qey bê min.

Weqto bî zulfîcce Îbrahîm be nam,
Ame va hemlê mi ra yê yew "selam".

Va di aşmey hewtî Îsma'îl Zebîh.
"Barekellahû lekî hemlel melîh"

Ame aşmey heştî Mûsa qey mi va:
"Îbşîrî ya Amîne bîl mustefa!"

Ame new aşman de 'Îsa va mi ra:
"To rê mujdyanî bi sultanê wera".

Hem dî hewnê bê hesabê nadîrî.
Ger biyê vatiş bi emrê Qadirî.

Go bibo derg no kîtabo nazenîn.
Belkî mûwcîb bo bi 'îczê hazîrîn.

Weqto bî şeş aşme hemlê ay ci rê,
Kerdê 'Abdullahî qesdê tîcirê.

Şî medîne Xaliqî da nêweşî,
Qeybê Abdullahî şerbet werd û şî.

Na dinyara yo hebîbo enwerî,
'Umrê yê zî pêro vîst û panc serî.

Weqto 'Ebdulmüttelîb bî ba xeber,
Amîna berma wû va: "ah û keser".

Va: "Zerrey min bîdi nîmî wey limin!
Xaliqî verda yetîm no hemlê min".

Dar û ber pêro tedir bermay bê hal,
Hem çîqa heywanî der sehî û cîbal.

Yew melek nêmend wiriştî va: "Kerîm.
Nî hebîbê to Muhammed bî yetîm".

Da cewabêkew letîf ay yew Rebî
"Baştir a yê rê bi pansey may û pî".

Ey gelê 'aqil tamam û 'alîyan!
Ma çî zanê qedrê durrê xalîyan

Wazenê ger ma xelasiyya tamam,
Vaişê ma esselat û wesselam.

ENO MEBHESÊ WELEDNAYIŞÊ PÊXEMBERÎ MA SELLELLAHÛ'ELEYHÎ WE'ELA ALÎHÎ WESSELEM

Şî rebî'ulewwelî ra des şewî,
Amîna bî xerqê nûrî yew hewî,

Amîna va: "Weqto bî düyyes şewî,
Ez tenî menda di xelwe bêyewî.

Ay şewî hem bî duşenbe bêfitûr
Min dî çar cênî mi rê amey huzûr.

Meryema yew yew zî Sera Asîya,
Yew zî ay Hewwa ku bî ummel wera.

Xizmetê min kerdê yîne bê qusûr,
Qet mi nêdî ezyetêke bî zihûr.

B'edî coy teyšan biya ez bê hîsab
Min dî ame şerbetêkew ze gulab.

La belê nê şekkir û nê engemîn,
Çîke zey yê şerbetî nêbî şêrîn.

Werdişê yê dir rihetbî canê min,
Min dî yew teyrêke ame banê min.

Tavilî min dî hebîbê min emîn,
Ame dunya qûm û qewmel hazîrîn".

Keyrê însanî çîqa eşya bî va^o
"Merheba, ya Sadîqel kewneynî!" va.

"Merheba, ey sîrrê subhan merheba!
Merheba, ey rûhê rûhan merheba!

Merheba, ey fexrê 'erşî merheba!
Merheba, nesley qureyşî merheba!

Merheba, ya sahîbel dînîl mubîn!
Merheba, ya sedîqel w'edîl emîn!

Merheba, ya men sereyte bîl herem!
Merheba, ya men denewte bîl qelem!

Merheba, ya qurrete 'eynîl wera!
Merheba, ya men nubîte fil hîra!

Merheba, ya 'alîmel 'ilmîl ezel!
Merheba, ya şaff'en yewmel wecel!

Merheba, ey rehmeten lîl 'alemîn!
Merheba, ya men şeff'ul muznîbîn!

Wazenê ger ma xelasiyya tamam,
Vatişê ma esselatû wesselam.

ENO MEBHESÊ HENÎ 'ECAYÎBAN O AMEY WICÛD ŞEWÊ MEWLÛDÎ

Wegto ame na dunya tavil hema,
Secde berd qey Xaliqê 'erş û sema.

Secde ra weqto wirişt va: "Rebbena,
Ummetey min 'aciz a, ez vînena.

Qey bê nefşê min rica qet nê kena,
Belkî qey yîne rica to ra kena".

Goş çişanê hîmmetê şahê şîma,
tayne ez vacî tera qeybê şîma.

Yew di kîsra de tera Nûşîrewan,
Vatê namey bî di yo weqt û zeman.

Adirî rê kerdê 'îbadet mudam,
Qasê yew henzar sere bê şek tamam.

Adirê yîne çiray nêbî çinê,
La şewê mewlûdî de yo bî çinê.

Hem biqey Nûşîrewanê banê ke,
Bî di kîsra de tera eywanê ke.

Vîst û yew qenter bî çares kewtî war,
ay şewî de banî hîmmetra neçar.

Behrê sawa ziwa bî yo zî a şewî,
Aw tede nêmente esla yew hewî.

Hem şewey mewlûd itede biyo siba,
Yew cuhûd bî şarî ra persa û va:

"Persê yew mewlûd qureyşî kamî rê,
Bî di emşo muzhîr o Îslamî rê".

Ame vatiş va ku: "Abdullahî rê,
Yew weled emşo bîyo yê şahî rê".

Yo cuhud taviş wirişt şî qeybê yê,
Va: "Mi rê bîyarê teber, ez banî yê".

Weqto dî yê va: "Bi tewrato mubîn,
Go biko batil eno dîno verîn.

Xatemê Peyxemberan o bîlyeqîn,
Îsmê yê Ehmed Muhammed hem Emîn".

Wazenê ger ma xelasiyya tamam,
Vatişê ma esselatû wesselam.

ENO MEBHESÊ HELÎMAY S'EDIYAN O REDIYELLEHÛ TE'ALA 'ENHA

Amîna va: "Hewnê min de bî beyan,
Go bido yê şit Helîmay s'edîyan".

Çende rocî b'edî co yew karîwan,
Ame Mekke name vatê S'edîyan.

Yîne dir bî hem Helîmay S'edîyan,
Şî xu rê berd Seyyîdê însan û can.

Ay zî yew lacêke qic bî Zumrete,
Hurdî pîya bî şitwerê ay hurmete.

Yew herêke bî tedir yo zî lexe,
La belê nêrsayne ci esla tu her.

Çunkî paştey yê sero nûrulenam,
Yê bizanê her zî y'efûr bî binam.

S'edîyan weqto ku dhi hukmê herfî,
Bî muheyyer va: "Helîma raverfî.

Ma xu rê vatê eno her go di rey-
De bimano, nêşkeno bêro çirey.

Ma zî enka vînenê zey yew xezal,
Meş keno rey ra bi emrê la yezal.

Hem şima hîrê tenî piya niştî ci,
Ancî yew her nêrseno pey ta bi ci".

Tavilî Homay zîwanêkew fesîh,
Vistê yê fek yê bisewtêkew melîh.

Va: "Eceb min de memanê Se'dîyan,
Ez bi nî şiklî eger şî asîman.

Çunkî niştö min Muhemed zul'elem,
Yo ku qey yê xelq bîbî 'erş û qelem.

Eyro paştay min bi xu efdeltir a,
Ma siwara baş bizanê ey wera!"

S'edîyan pêro 'eceb mendî tamam,
Va: "Xîyal o yan birra wo no kelam?"

Şî keye axir Helîma serwere,
kerd wey hetta kû bî hîrê sere".

Va helîma: "Qet ebed yew ray ke fer,
Min necaset nêdî êwa hem eser".

Weqto 'ewwil bî xeberdar yo Nezîr,
Va hema: "Ellahû ekber min kebîr".

B'edî co ancî Helhima nazike,
Kerdê espar û verê yê şa Mekke.

Berd û teslîm kerd bi qeybê Amîna,
Ay zî bî şa ma zî şa ke Rebbena.

'Emrê yê weqto tamam bî şeş serî,
Amîna zî şhi dunya ra ay serî.

Weqto yê rê heşt serî bî munqelîb,
Qebrhi rê meyman bî 'Ebdulmuttelîb.

Mend Ebî talib tenî pî Heyderî,
Bî ci rê hafiz bi emrê Ekberî.

Wazenê ger ma xelasiyya tamam,
Vatişê ma esselat û wesselam.

EHO MEBHESEÊ NUZÛLÊ WEHYO Û M'ÎRACÎ YO

B'edî co anya kû dunya fanîya,
Hem bi qîmet qasê yew dasî niya.

Va xu rê: "Rebbî ti zanê vînenê,
Çîke ra hes nêkena bê to tenê.

Tim eno fikr û meram bî hergû hew,
Xeyrê yê yew çî çînê bî roc û şew.

Yê heta çewres sere kerde tamam,
Tim di qelbê yê de bî Rebbulenam.

Hem bi xu zanayne yo xalînîyo,
Go ci rê 'ezman ra çîkebîyo.

Yo bi nî fikr û xiyalî rocêke,
Tavilî anciya şî miyanê kohêke.

Namehê koy zî tera vatê Hîra,
Zaf tera heskerdê ay xeyrul wera.

Tavilî anya ku qelbê yê heman,
Bî ze roc weqto yeno miyanê çiman

Bî tebeddul rengê yê mil şî vero,
Hezretî Cîbrîl bî nazil yê sero.

Arde "îqra bîsmî" qelbê yê deva,
tavilî şa bî Muhammed Mustefa.

Hendî zana ku tamam bî w'edê yê,
Yew resûl esla çinîko b'edê yê.

Hendî ewca ra tepya hergû hewe,
Arde wehyî hem biroc û hem şewe.

B'edî wehyî şî tamam duyyes serî,
Yew şewîke emrê şahê Ekberî.

Ame Cebrâilî ser va sermedî:
"Bîyare 'ezmanî hebîbê Ehmedî!"

Pê muşerref bî eno 'erş û felek,
Hem mufereh bî biyê herçî melek.

Vîst û hewt şew şî Receb ra bî ttîfaq,
"Cae Cîbrîlû Îleyhî bîl boraq".

Va tera ku "Xaliqê to yew selam
Kerdo, vato bêre min het ey meram"

Cade hêz da şî bi away Zemzemî,
Xuslêkew sunnet eda kerd ay demî.

B'edî co yê kerd nimacêkew xerîb,
Hezretî Cîbrîl tede mend bi 'ecîb.

Weqto yo farix nimac ra bî tamam,
linge eşte zengû ay xeyrul enam.

Kerdê qesdê Qudsî şî ewca verî,
Bîbî hedre hem heme Peyxemberî.

Mescîdul Eqsa de çim rey mendî bî,
Hem çîqa cînn û melek nê mendî bî.

Pêro amey bî hema sef sef tamam,
Yo zî ame yîne rê da yew selam.

Bî mufferreh hembî tertîb û edeb,
Şî zîyaret kerdê yo şaho 'Ereb ?

B'edî co şa yîne vernî bî îmam,
Kerd nimacê ke bi qey Rebîllenam.

Hem nîyz kerd û du'ayî hem rica,
"Rebbî edxîlna du'ae we rica".

B'edî co tavil wirişt tacul enam,
Şî siya meşhûre ser fîhîselam.

Sî sera Cîbrîlî na baskê xu ser,
Berd şî 'ezmanî yo xeyrul beşer.

Hem cirê bî a cemî'ê zûl' îqab
Ha çî cennet ha cihennem ha 'îqab.

Hem çisirîf bî di kenzey sermedî,
Pêro day dîtîş bi qeybê Ehmedî.

Hasilê weqta ku şî sîdre heman,
Hezretî Cîbrîl zî ewca bî sekan.

Va: "De şore ya Muhemmed hem emîn",
Va: "Çira nîné birawo nazenîn"?

Va: "Ku yew linge tîya ra nêşkena,
Berzî ger berzî hema ez veyşena.

Hem çimexlûq ku homay xelqê yê
Kerdo tiya ra wet çinîko heqqê yê.

Linge berzo xeyrê to eynazenîn,
Belkî heqqê to teni yo bîlyeqîn".

Wazenê ger ma xilasiyya tamam,
Vatişê ma esselatû wesselam.

Weqto Cebrailî ra fer bî Hebîb,
Ame şerman ra ci rê xewfo xerîb.

Bî muheyyer hendî nêzana seyîn,
Şo huzûrê ay ku Rebul 'alemîn.

Tavilî venda ci Xeloqê wera:
"Udnû mînî ya hebîbî" va tera.

"Hîne nûdiyel hebîbu bîl wedûd,
Xase fî behrî tecellî we şuhûd".

Xaliqî perde wedart û va: "Emîn,
La texef, unzur bîxeyrî razîqîn!"

Dî cemalê cê di reybê reyb û şek,
La belê nîna ebed vatiş bifek.

Hasilî hendî çivacî ey beşer,
Yo kû Homa yê bor 'erşe xu ser.

Wesfê yê hendhi yenê vatiş tamam,
Ger hema vacî îla yewmîl qizam.

Hem kelimê Xaliqî vatê tedir,
Qet yenê nuştiş bibê behrî hebir.

Hem henî sirrî tera estê heman,
Nêşkeno vaco ebed yîne ziwan.

Çunkî meydanê fek û herfan niyo,
Sirrê subhanellezî pê vacîyo.

Hasilî ancî hema Rebbul umem,
kerdê nazil Mekke desahib kerem.

B'edî co mend yew serêke la cerem,
Kerdê hîcret şî Medîne zul'elem.

Des serî zî mend Medîne de tamam,
'Umrê yê hîrê yû şeştî wesselam.

Wazenê ger ma xelaiyya tamam,
Vatişê ma eselathu wesselam.

HAZA DU'AÛ MEWLÛDÎN NEBIYÎ SELLELAHÛ 'ELEYHÎ WE 'ELA ALÎHÎ WE SEHBÎHÎ WESELLEME

Ya îlahî kemterîn û qasir ê,
Ma heme Rebbî ti zanê nazir ê.

Rehmetey to zehftir a zey qehrê ro,
Ma îman ardo bi no vatişy bi to.

Ger çîqa ma 'asî yû şermende yê,
La belê ma tim di xewfê to de yê.

Ger ti banî fîlê ma re ey xuda,
Ma rê hendî nêbena esla rica.

Ma xu rê zanê ku 'asî yê tamam,
La belê ma rehmetey to a meram.

Ma sera vazdin? Çinîko ma mecal,
Xeyrê yew dergahê to ya Zelcelal!

Ti bi heqqê hurmetê namey xu ke,
Ma feqîr û bêkesan mehrûm meke.

Ehlê îmanî çîqa estê tamam,
Ademî ra şo îla yewmîqîyam.

Rebbî fexfîr malehum yewmelhîsab,
La tuwedd'ihum kelîlen bîl 'îqab.

Rebena lew lem yekun lutfun 'emîm,
Eyne Xasî fi sîratîl musteqîm?

Werzuqîlla humm hesnel xatîme
Lî cem'îl musulmîne el fatîhe.

Temam bi viraştişê mewlûdê Kirdî biyardimê xaliqî û be-
reketê Pêxemberê ma selallahû 'eleyhî we 'ela alihî we sellem.
Bi destê Ehmedê Xasî Hezanî, di hezar û hîrêsey û şiyyes serrî
de, bi tarîxê 'Erebî. B'edê enî bizanîn ma ferq kerdo beynatey
kafê 'Erebhi û xeyrê 'Erebî, bi hîrê nuqtan. Y'emnê ma kafê
'Erebî sero nuqtey nêrûnay û xeyrê 'Erebî sero ma hîrê nuqtey
rûnay, zey "gîşt" û "kişte". Axirî enî çî eynayîn ferq benê, bi
nuqtan nêbo nînê zanayîş, weselam.

HAZAN NEZMU TARÎXUN LÎ TELÎFÎL MEWLÛDÎ ENNEBIYYÎ

Leqed temme telîfun bînezimîn mumedcîn,
Ke 'îkdî sureya summe nê'şîn we ferqedîn.

Lî mewlîdî men lewlahû lem yuxleqîl werra,
Bî eydîl Hezaniyyîl xumeysiyyî Ehmedîn.

Ledel Hacî Îbrahîme ustadîl 'alî,
Nesîbun bêwladîl 'Elliyî we ehmedîn.

Fî sittîn we 'eşrîn we selasîn minel mîat
We elfîn hîlalen b'de hecrî Muhammedîn.

Felemma erade kullû emrîn şehîdeynî,
Feşhedtû hetmen hahûna babe ebcedîn.

Mucum'ûhû 790+449+62+5+10
(1316)

LÎ MUELÎFÎ HÎ EYDA

Ma medehel Xasî Resûle seqeleyn,
Bel mûdîhel Xasî bîceddîl Heseneyn.

LÎ MUELÎFÎ HÎ EYDA

Ma neqênay henkî b'esê emcedî,
Kerdî mewlûdê Muhemme Ehmedî.

HAZA TEQRÎDÛ LÎL 'ELAMETÎ SI'IRDIYYI'L 'UMERÎR YÎ FETHULAH HESBÎ

Înnî reytul elmeî'yyel emcede,
Fî medhî xeyrîl ebîya qed ewcede.

Sîren celîlel qedrî îz hurûfûhû,
Fî'ynî hûrîl 'eynî tulfal esmede,

Bîza zawîyye qed xedet lûxatûhû,
Fî'ynî hûrîl 'eynî tulfal esmede.

Muz 'e ecebel azan hesebî errexe,
Enqîd bîsifrîn lîl Xuweysî Ehmede.

Mecmû'u hu 155+342+766+33
(1316)

ŞİREKÎ MELA EHMEDE XASÎ

Dirêj ke Xasîya, nezmek cedîde (1)
di piştî çend selam û çend tehiyyat (2)
Li ser karaziyê ku nav Se'îd e (3)
Dixwîne ew jiber Încîl û Tewrat

Li textê xwe ku rûnê Qeyser e ew (4)
Li hespê xwe siwar be 'Enter e ew (5)
Di seyra roj û şev Îskender e ew (6)
Bi wechê xwe li cahiz bûye deh qat (7)

Lehû wechun 'ebûsûn qemterîra (8)
Lehû şeklun yumasîlhu 'l-be'îra (9)
Lehû xeddun yucanîbhu 's-se'îra (10)
Hewe'l kabûsu beyne nasî bîzzat (11)

Gelî qazî û mifriyê qeza me
Bizanin ev Se'îdê sextename (12)
Bi nîsbet me ji ewwel ve xulam e (13)
Eger şahid dixwazin, Hewr û Şeqlat (14)

Li nik Îmamê Dêrûnê û Hûrê (15)
Nikare yek nefes pif ke bilûrê
Dixwe sondê bi Tewrat û Zebûrê:
"Ez im îro Herîriyê Meqamat" (16)

Belê da'wa diket ku: "şair im ez
Di ilm û hem edeb da mahir im ez (17)
Bi hukmê îsmê E'zem qadir im ez (18)
Bi firek ji Cûmê herme Cûmat" (19)

Qe ne b'xêr diket ku: "Şair im ez

Di ilm û hem edeb da mahir im ez (17)
Bi hukmê îsmê E'zem qadir im ez (18)
Bi firek ji Cûmê herme Cûmat" (19)

Qe ne b'xêr be, Seîd îsal li mal e
Bûye me'mûrê exnaman îsale (20)
Çiqas kûsî û kêrgoyên li pal e (21)
Dibê "qaçax e, bigrin, bermedin, hat"

Bes e Xasî, bira xame xeber de (22)
Se'îd bû bûk û şaşik kirye perde
Jê rî hona kezî, kom kir li e'rde
Li ser eqda nîkahe maye ew mat (23)

Eger bêjin: "Nîkaha wî li kê bû?"
Dîbejin: "Aşiqê Fexrî begê bû"
Fexrî begê go: "Sûcê şaşikê bû"
Mi go qey Nazlîxan e j'perde da hat"

Bese Xasî, Seîd mîrê melan e
Welê aşiq bûye l'ke çikê Filane (24)
Nikare zeft ke bonciyên qulane
welew sancûl bikî wan tu ji polat (25)

1992 ji devê Mela Ehmedê Se'diyê

- (1) Nezmek cedîd: Helbesteka nû.
- (2) Tehîyyat: Piranîya "tehîyyet" e, ew jî bi mana "silav"e.
- (3) Karaz: Gundekî Licê ye. Se'îde ku ev helbest li ser wî hatîye nivîsîn, ji wî gundî bûye û jê ra hatîye gotin "Seîdê Karazî".
- (4) Qeyser: Împeratorê dewleta Bîzans.

(5) Enter: Mêrxasekî Ereban bûye.

(6) Seyr: Meş, meşa li rê.

Îskender: Îskenderê Makedonî, ku di nava Kurdan da jê ra tê gotin "Eskenderê Romî".

(7) Wech: Rû, sînçe.

Cahiz: Nivîskarekî Ereba ê navdar bûye; di navbera salên 775 - 868'an da li Besrayê; yek ji pêşrewên edebiyata Ereban bûye; gelekî jîr û zana bûye. Li ser babetên cûre cûre gelek pirtûk nivîsine. Lê belê bi sînçe û rûyê xwe gelek zîşt (çirkîn) bûye; wisa zîşt bûye ku, bûye nîşan û senbola zîştîya ruyan. Hozanekî Ereba di heqê zîştîya wî da gotîye "Eger beraz careka dî jî bihata mesîxkirin, dîsa jî bi zîştîya xwe dê ji Cahiz kêmtir bûya". Di heqê zîştîya wî da ew (resam) ew meselak jîheze: Jînek çûye nik ayîxêzek û wê xwestîye ku jê ra ayîna (resim) şeytên çêke. Ayînxêz gotîye: "Min şeytên neditiye, ez nizanîm çawa ye, ez nikarim ayîna wî xêz bikim û çêkim". Jinik bi xemgînî ji dikana wî derketîye çûye û li rê rastê Cahiz hatîye, hema destê wî girtîye û ew kaş - kaş kiriyê, birîyedikana ayînxêz û gotîye: "Aha şeytan ev e, dê lê binêre û ji min ra ayîna wî xêz bike". Di vê helbestê da Melayê Xasî, rûyê Seîdê Karazî ji rûyê Cahizdeh qat zîştîr û xirabtir nîşan daye.

(8) Yanî "Rûyê wî gelek dijwar e û mûrtal e, mûrê wî tal e".

Ev malik hu her sê malikên li pey wî bi zaminê Ereba ne.

(9) Yanî "Deve dişibeşekl û awayê wî, şekl û awazê wî wekşekl û awayê devê ye"

(10) Yanî "dêmên wî wisanin ku cehennem ji wan dûr diçe, cehennem xwe ji dêmên wê diparêze".

(11) Yanî "kabûs dinava mirovan de ew bi xwe ye".

(12) sextenam: Navsexe. Navê "Seîd" bi mana "bextyar" e; ku ew nav sexte û qelp be, dibe "şeqî", ew jî bi mana "xirab, bêbext, gunehkar" e.

(13) Bi nîsbet me: Li gora me.

(14) Hewr: Gundekhi Licê ye. Şeqlat: Gundekî Hênê ye, jê ra tê gotin "şeqlat" jî.

(15) Dêrûn û Hûr: Du gundên Licê ne.

(16) Herîrî: Nivîskarekî Ereb ê gelek navdar bûye; di navbera salên 1045 - 1122'yan da jîyaye. li Besrayê xwendîye. Pirtûka wî ya bi navê "Meqamat" gelek navdar e û edebiyata Erebî da cîyekî gelek bilind û girîng girtîye. Navê wî bi temamî "Qasim Bin Elî El - Herîrî" ye.

(17) Edeb: edebîyat.

Mahir: Jêhatî, hunermend, kêrhatî.

(18) Îsmê E'zem: havê Xwedê yê mezintirîn. Li gora bawerhiyê, kesê ku wî navî bizane dikare kerametên nîşan bide. mesela dikare bifire.

Qadir: Tuwana, kesê ku dikare tiştan bike, kesê hêzdar û xwedî qudret.

(19) Cûm: Ciyekî nêzê Licê ye.

Cûmat: Gundekî Hezroê ye.

(20) Me'mûrê Exnaman: Karbidestê ku pez û dewarên xelkê dijmartin û qeyd dikirin û bi Daîra Malîyê didan zanîn. Wê daîreyê jî li gora wan qeydan ji xwediyên wan pez û dewaran bêş (vergî) dixwest û distand. Li hin hêlên Kurdistanê xelkê tinaz bi wan dikirin û ji wan re digot "kerjimêr".

(21) Kêrgo: kerguh, keroşk.

(22) Bira: Bila. li hinhêlên Kurdistanê peyveka "bila" bi awayê "bira" tê gotin. Xasî jî li vir ew awa bi karanîye.

Xame: Qelem.

(23) Eqda nîkahê : Birrîna marê, marbirrîn.

(24) File: Kesê li ser dînê Îsa, Xiristîyan. Li Kurdistanê bi piranî ji Ermenîyan ra hatîye gotinş "File".

(25) Sancûl: Ben yan zincîra ku dikin stûyên kûçikan û wan digerîni. di peyveka pêşîyan a Kurdî da tê gotin "xweşikîya se ew ku e ku di sancûlê dia be".

Polat: Pola. Xasî xwestîye bêje ku "welew ku tu sancûlên bocîyên qulan ji pola jî çêkî, Seîd wisa bêkêr e ku nikarê wan zêft bike".

Ev şîra mela Ehmedê Xasî min ji devê mela Ehmed Sedî nivisand. Jiber ku Mela Ehmedê Xasî ev şîr bi wezna 'arûs nivisî bû, di wezn hu kêşa şîrê da kêmanî hebû, ji ber wê min ji M.Emin Bozarşan alîkariya ser rast kirina wezn û kêşa şîrê xwes. Lê wî hem wezn û keşa wê û hem jî çned qit'ayên ku Mela ehmedê Sedî ji bîr kiribûn û nedihatîn bîra wî, ew jî temam kirin.

M.Emin Bozarşan bi hawakî tekuz û bi sitîla xwe nivisand. her weh kûpela 48 49 da zî nasnaw xasî. Ez ji bo vê alîkariya wî, jê re sipas dikim.

MIHANÎ

BENZER

Bir kavm kitapsız olsa
Dilsiz dawara benzer.

Dinsiz hayat-ı fanî
Yazsız bahara benzer.

Adil olan mübarek
Ebru-yî yara benzer.

Zalim olan kimsene
Çehre-i mara benzer.

Alim olan münevver
Bütün envare benzer.

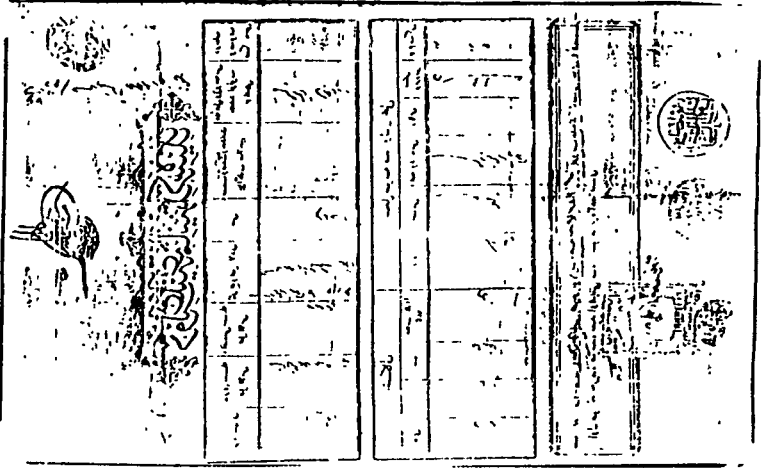
Cahil olan zavallı
Mumsuz fenere benzer.

Kelam-ı hikmetimiz
Misk-î Tatara benzer.

Hasi, makal-ı sandık
Şems-i nehara benzer.

(1) Hêvî, Kovara Çandî ya giştî, Paris, No: 4, Îlon 1985,
r.75.97.

NASNAMÊ MELA EHMEDÊ XASÎ

DEVLET-Î ALIYE-Î OŞMANIYE TEZKERESİDİR

Kiyemeti on kuruş alınmıştır/29 Mart (13) (37) (1921)

İsim ve şöhreti: Ahmed

Pederi ilmilye mahall i ikameti: (...)* Hasan

Molla (?) Osman.

Validesî ismiyle mahall-i ikameti: (...)

Tarih ve mahal-î veladeti: 283 Lice Hezan karyesi, iki yüz seksen üçdür.

Milleti: İslam

San'at ve sıfat ve hizmet ve intihab salahiyeti:

Müteehhil ve zevcesi müteaddid olub olmadığı:

Bir zevcesi olduğu.

Derecat ve sunûf-î askeriyesi:

Eşkal

Boy...: Orta

Göz.: Ela

Sima: Buğday

Alamet-î farika -î sabite: Tam

Sicil-i Nûfusa Kaydolunan Mahalli

Vilayeti: Diyarbekar

Kazası: Lice

Mahalle ve karyesi: Hezan karyesi

Sokağı:

Mesken numrosu: Hane 49

Nev-î mütemekkin: Hane

(...) şöhret ve hal-i ikameti muharrer olan (...) Hasan (...) Osman oğlu Ahmed, Devlet-î Aliye'nin tabiiyetini haiz olup ol suretle ceride-î nüfusde mukayyed olduğu müş'ir işbu tezkire (...) kılındı.

* Cayê ku nêwanyay (niyamey wendişî) Malmîsanijî bi hîrê nuxtan (...) notora (nawito). Eno Cuzdanê (tezkereyê) Ehmedê Xasî bî. Zeg şima fotokopyhe cê vînenê, bi tûpanê (herfanî) 'Erebî Malmîsanijî tada tûpanê (herfanê) latînî. Ez cirê sipas kena.

MIHANÎ

DEVLET-İ ALİYE-İ OSMANİYE TEZKERESİDİR

Ahmed	İsim ve Şöhreti
Müteveffa Hasan -1 Molla Osman	Pederi ismiyle mahall-i ikamet
Müteveffiye Medine	Validesi ismiyle mahall-i Vâdeti
283 Lice Hezan karyesi ikiyüz seksen üçtür	Tarih ve mahall-i vilâdeti
İslâm	Milleti
Bir zevcesi olduğu	müteahhil ve zevcesi müteaddid olup olmadığı

Eşkâli			Sicill-i nüfusa kaydolunan mahalli					
Boy	Göz	Sıma	Alamet-i farika-i sabite	Vilayeti	Kazası	Mahalle ve karyesi	Mesken Numarası	Nev'i mesken
orta	Elâ	Buğday	Tam	Diyarbakir	Lice	Hazan karyesi	Hane 49	Hane

..... ve Şöhret hal ve ikametü muharret olan müteveffa
Molla Osman oğlu Ahmed Devlet-i Aliyye-i Osmaniye tabiiyetini haiz
olup ol suretle ceride-i nüfusta mukayyed olduğunun müş'ir işbu
tezkere i'ta kılındı.

Temam bî tadayişê Mewlûdê Nebhi bi îznê Homay û bi hetkerdişê hevalanê ku hetê min kerdo Ez enî hevalan rê sipasî xu pêşkêş kena.

MIHANÎ

FIRAT YAYINLARI

DILAN / Ömer Polat	Tükendi
SAİD-İ KÜRDİ / Rohat	75.000
ÇAĞDAŞ TÜRK EDEBİYATINDA KÜRTLER / Rohat	Tükendi
BARZANİ / Dr. M. Sıraç Bilgin	180.000
ZİYA GÖKALP'İN BÜYÜK ÇİLESİ KÜRTLER / Rohat	60.000
Y. KEMAL'İN ROMANLARINDA KÜRT GERÇEĞİ / Rohat	75.000
NATAŞA / Necati Siyahkan	45.000
İŞKENCE PSİKOLOJİSİ /Gustav Keller	Tükendi
DİWAN / Melayê Ciziri	135. 000
SORO'NUN TOPRAKLARI / Naci Kutlay.....	150.000
EVİNA CEMİLÊ / Cengiz Aytmatov	75.000
NÛBAR / Ehmedê Xani	45.000
İTTİHAT TERAKKİ VE KÜRİTLER / Naci Kutlay	Tükendi
MEVLÛD / Mela Ehmedê Batê.....	60.000
ANLAYANA / Niyazi Yaşar.....	40.000
BAKMAYA İZİN YOK / Niyazi Yaşar	40.000
BİTLİSLİ KEMAL FEVZİ / Mahmısanj	100.000
ALMANYA'DA YİTENLER / Haydar Işık.....	50.000
Bir Kürt Mülteci MİSAFİR "V" / Linus Reichlin.....	50.000
TÜRKLER KÜRİTLER İRANLILAR / Prof. Egon Freiherr	60.000
KIRMIZILI SARI YEŞİL / Hakkı Çimen	50.000
KER Û KULIK / Ahmet Aras	60.000
QAQLİBAZ / Richard Bach	60.000

FIRAT YAYINLARI

Divanyolu Cad. Binbirdirek İşhanı No: 15

Sultanahmet / İSTANBUL

Tel: 516 05 91 Fax: 518 84 15

FIRAT KİTAP YAYIN DAĞITIM

Kürtçe ve Kürtler hakkında
basılı her türlü yayını içeren listemizi
(kitap-kaset-dergi)
ve ödeme koşullarını
öğrenmek için
bizi arayın

Ayrıca
yurt dışındaki okurlar için
her türlü kitap
temin edilir.

ADRESİMİZ

Divanyolu Cad. Binbirdirek İş Hanı No: 15 /1
Sultanahmet - İstanbul
Tel : (0 212) 516 05 91 Fax : 518 84 15

SIPASI

Se silam û hem sipas to Xasirê
To millet perwer û Kurde nastre
 Penûsê to hindî xizmet qey millet
 Pê aya bê Kirdî zî bibê dewlet
Xêrnexwazan nayro sênc û kelemî
Sebê neftî sebê don û mehdentî
 No dîno pak kewto destê nepakan
 Kewto destê sext û umet helakan
Dîno nazîk şanawo verêlingan
Mishef wedarto bizorê tîfingan
 Tî qelay 'edliye e zana ey Rebî
 Ez di bextê to û İbrahîm nebtî
Ser pêhatêm niyamey serêy Ermentî
Nê Cihûd nê çer mesoran ez bentî
 Nê ye Samê miyanê vewra zey pemî
 Nê keşikê Afrîka de zey tentî
Cûn bibo bê 'edlîtra dinya gentî
Kes bi halê ma çînîko ma tentî
 Nê camî nê dêrî ma kerdi sitar
 Şerq û xerb dinya bê vengbtî hey hewar
Pîl û qic pêro kenê gule baran
Bîrenê Kurdan fenê berx û beran
 Bi hezaran dewlî sottî çêr û cor
 Geh Ermentî geh zî Kurdî dor bi dor
La û çemî sîrkerdê regê hentî
No kar Hitlerî nêkerdo ez bentî
 Nêkenavtra sêpikê Amedî
 Nê Qasimlo û Qadî Muhemedî
Nê Dêrsim û nê Helepçe nê Pîran
Nê Muhabat nê zî Geltyê Zîlan
 Nê 'Elîşer nê zî Rîza wo Seyîd
 Nê Serok Barzantî nê zî Şex Se'îd
Nê serdarê min Elçiyê namedar
Şemsedîn û Extî zî şî hey hewar
 Nê Eşê Xincisra Şero por xelek
 Çep gerena tim mi rê çerxî Felek
Ehlê insantî çîqa estê temam
Ka bivîne ro Kurdan yewmil qiyam